

vereenvoudiging ten aanzien van de uitvoering. Vooral zou men meer bereid kunnen zijn op het advies van de behandelende artsen af te gaan.

Ik neem aan dat met de zinsnede dat klinische cardiologie meer omvat dan naar souffles luisteren niet bedoeld wordt dat de cardioloog op de hoogte moet zijn van al deze wettelijke en uitvoeringsregelingen. Vermoedelijk is, door de nood gedwongen, de revalidatie-arts op dit punt beter georiënteerd.

Literatuur: MEIJLER, F. L. (1974) *Ned. T. Geneesk.* 118, 1777.

Amsterdam, december 1974

C. P. DUBBELMAN

Of de maatschappelijke noden van onze patiënten tot het werkterrein van de revalidatie-artsen behoren, lijkt me aan twijfel onderhevig.

Als ik de problematiek met deze patiënt van tevoren had bevroed, zou ik onze maatschappelijk werkster om advies hebben gevraagd. Menselijkerwijs gesproken overkomt ons dit nooit meer. Het was wellicht naïef te geloven dat het geld er gemakkelijk zou komen, maar door een aantal omstandigheden werd deze ontwikkeling niet tijdig voorzien.

Ik kan me overigens met de strekking van de brief van collega DUBBELMAN wel verenigen. Ik dank hem voor zijn reactie.

Utrecht, december 1974

F. L. MEIJLER

Congenitale dysplasie van het heupgewricht

In zijn artikel stelt Prof. KINGMA (1974) dat spreiden van de beentjes een gunstig effect heeft op de ontwikkeling van de heupgewrichten. Het verplegen van zuigelingen in buikligging is gezien vanuit dit standpunt ongunstig, aldus Prof. KINGMA.

Met het eerste zijn wij het uiteraard eens, met het tweede echter niet. Een zuigeling die op de buik ligt, ligt in de regel met gespreide benen. De foto van een willekeurige baby uit onze pasgeborenenafdeling illustreert dit duidelijk. Het verplegen van zuigelingen in buikligging behoeft o.i. om deze reden dan ook niet te worden nagelaten.

Literatuur: KINGMA, J. (1974) *Ned. T. Geneesk.* 118, 293.

Drachten, oktober 1974

F. LIGTHART
J. STUTTERHEIM
Zr. J. ROELEVINK

De collegae LIGTHART, STUTTERHEIM en Zr. J. ROELEVINK deel ik het volgende mede: Bij de medische voorlichting aan leken wordt tegenwoordig wel propaganda gemaakt voor buikligging bij pasgeborenen (HENGEVELD 1972). Van medische zijde worden bezwaren aangevoerd tegen continue buikligging voor jonge zuigelingen (FESTEN 1974). Ik acht mij niet bevoegd in deze controverse een oordeel te geven.

Van orthopedische zijde worden zowel argumenten voor als tegen aangevoerd. Als argument vóór buikligging wordt aangevoerd het feit, dat infantiele idiopathische scoliose in

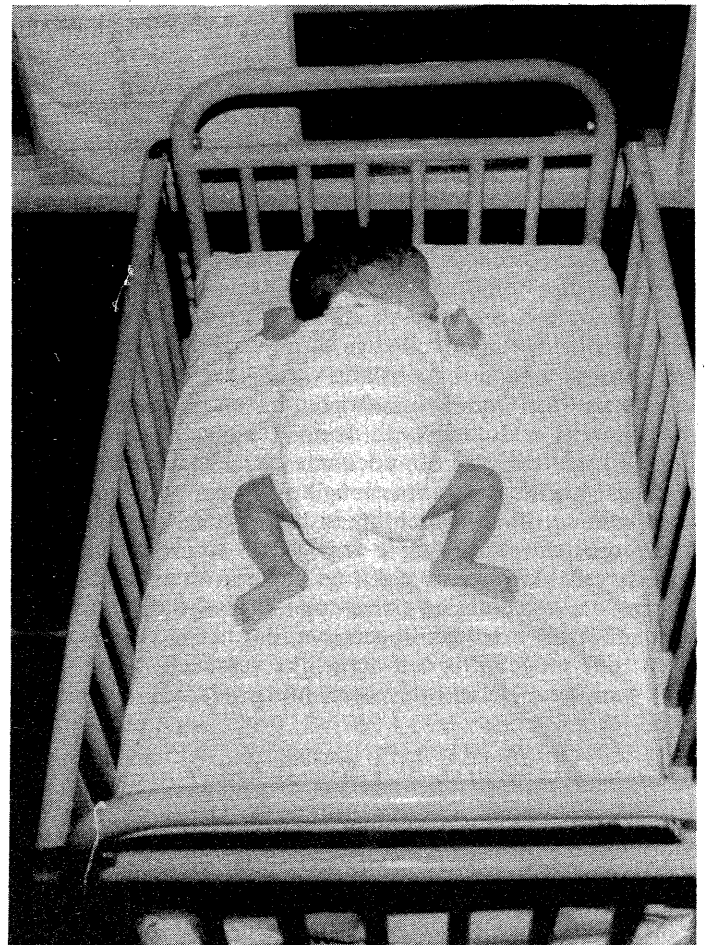
de V.S. weinig en in Engeland veel voorkomt; een verklaring van dit verschijnsel zou kunnen zijn, dat in de V.S. in tegenstelling tot in Engeland baby's gewoonlijk op de buik gelegd worden (MANNING 1971). Argumenten tegen buikligging worden gegeven door SIJBRANDIJ (1963) in zijn artikel over groeistoornissen in de benen ten gevolge van een abnormale houding; hij noemt een aantal publikaties over deformiteiten, met name rotatie-stoornissen aan de onderste extremiteiten, bij baby's die in buikligging slapen.

Mijn artikel handelt over preventie van heupafwijkingen. Ik wees op de gevaren van strekken van de heup en van aanvoeren van de beentjes bij een pasgeborene.

Op de foto bij het ingezonden artikel van de collegae LIGTHART, STUTTERHEIM en Zr. J. ROELEVINK ligt de baby keurig met gespreide beentjes. Wat dat betreft is het dus wel goed. Het gaat hier evenwel ook om de extensie en de rotatie.

Verschillende onderzoekers hebben gewezen op de gevaren van passief strekken van de heup bij pasgeborenen. MCKIBBIN (1970) wijst op de schadelijke werking van een strak gespannen musculus psoas. Ik zelf heb bij de operatieve behandeling van een aangeboren heupluxatie nu reeds enige malen waargenomen, dat de musculus psoas de repositie verhinderde en dat pas na klieven van de pees van de musculus psoas de kop van het femur in de pan kon worden gebracht.

Wat gebeurt er nu, als een pasgeborene voortdurend op de buik ligt? Een pasgeborene heeft van nature een flexie-

contractuur. Bij continue buikligging wordt deze flexiecontractuur passief geredresseerd. De musculus psoas spant aan en wij moeten vrezen, dat bij kinderen met een slappe gewrichtskapsel de heup gaat luxeren respectievelijk dat de spontane neiging tot herstel die er bij slappe gewrichtskapsel met neiging tot luxatie zeker is, belemmerd wordt. Vandaar mijn opmerking: „Het verplegen van zuigelingen in buikligging is bezien vanuit dit gezichtspunt ongunstig.”

Literatuur: FESTEN, J. J. M. (1974) Stelling 9, proefschrift Groningen. — HENGEVELD, B. (1972) Baby's op de

buik. *Ouders van nu*. Okt. — MANNING, C. W. (1971) in: P. A. ZORAB, *Scoliosis and growth*. Churchill, Londen. — MCKIBBIN, B. (1970) Anatomical factors in the stability of the hip-joint in the newborn. *J. Bone Jt Surg.* 52B, 148. — SUIJBRANDIJ, S. (1963) Groeistoornissen in de benen ten gevolge van een abnormale zithouding. *Ned. T. Geneesk.* 107, 1436.

Groningen, december 1974

M. J. KINGMA

BERICHTEN

Buitenland

GROOT-BRITANNIË

Beperking van ziekenhuisinfecties door zuinigheid met antibiotica. Het gebeurt nog al eens dat een oudere of een verzwakte patiënt herstelt na een chirurgische of medische behandeling en dan bezwijkt aan een infectie met ziekenhuismicroben zoals *Pseudomonas aeruginosa*, *Klebsiella aerogenes* en *Serratia marcescens*. Van verschillende zijden is de aandacht gevestigd op het verband tussen de frequentie van dergelijke infecties en het overvloedig gebruik van antibiotica. In 1970 hadden PRICE en SLEIGH een explosie van *Klebsiella*-infecties beschreven — met acht sterfgevallen ten gevolge van meningitis — die zich had voorgedaan in een neurochirurgische afdeling waar men profylactisch ampicilline en cloxacilline gebruikte. De epidemie werd tot staan gebracht toen men de profylactische toediening van deze antibiotica staakte (*Lancet*, 1970, II bl. 1213). In een editorial van het *Lancet* (2 nov. 1974 bl. 1054) wordt nogmaals op dit verband gewezen, alsmede op de ervaring van andere internisten, die hadden meegewerkt aan een program, waarbij iedere arts zich verplichtte, elk voorschrift van een antibioticum gepaard te laten gaan met een aan een infectioloog overgelegde argumentatie. Deze beperkende maatregel leidde tot een drastische beperking in het gebruik van antibiotica, terwijl de opheffing van de beperkende maatregel leidde tot een nog veel eclatantere toeneming in het gebruik daarvan. In 1968 had het desbetreffende ziekenhuis minder dan 15.000 gram ampicilline gebruikt; in 1969 steeg het gebruik tot over de 55.000 gram! Weliswaar deed zich toen geen infectie-explosie voor, maar er kon evenmin worden gesproken van een toeneming in het welbevinden van de patiënten. Minstens even belangrijk als de besparing van antibiotica is natuurlijk het voorkómen van gekruiste infecties. Beide pluspunten kunnen worden gehandhaafd indien men toezicht laat uitoefenen door een „medical microbiology department”, dus door aanstelling van een specialist in de medische microbiologie.

Abortus en geboorten. In het jaar 1973 bereikte het aantal wettig uitgevoerde zwangerschapsonderbrekingen in Engeland en Wales het recordgetal van 169.362, ongeveer 13.000 meer dan het jaar ervoor. Van dit aantal betroffen 110.568 inwoners van Engeland en Wales; van deze vrouwen hadden 52.865 tevoren nog geen levend kind gebaard. In 820 ge-

vallen betrof de abortus een meisje onder de 15 jaar; tien van deze meisjes hadden tevoren reeds een levend kind gekregen. Ongeveer 56.000 maal werd abortus uitgevoerd bij vrouwen die uit een ander land afkomstig waren (35.000 uit Frankrijk, 11.000 uit West-Duitsland, 1700 uit Spanje, 1400 uit België en Luxemburg, 1100 uit Italië, 1100 uit de Ierse Republiek). Ongeveer 11 pct van alle in Engeland en Wales woonachtige vrouwen tussen 15 en 44 jaar hebben in 1973 een abortus ondergaan; bij de ongehuwde vrouwen bedroeg het percentage 19.

Het aantal wettige geboorten is in de jaren 1970-1973 met 14 pct gedaald, het aantal onwettige geboorten met 10 pct. Bij nadere analyse naar welstandsmaatstaf bleek dat het aantal wettige geboorten in 1970-1972 in de klassen I en II met 2 pct was toegenomen; in klasse III was het 9 pct gedaald, in de klassen IV en V 16 pct. (De getallen in de klassen I en II kunnen het gevolg zijn geweest van fouten in de monster-neming.) Het geboortencijfer (aantal levendgeboorten per 1000 inwoners) is in het Verenigd Koninkrijk gedaald van 16,3 in 1970 tot 13,9 in 1973. (*Brit. med. J.*, 30 nov. 1974 bl. 541.)

Waarschuwing voor malaria. Toeristen die reizen naar landen waar malaria heerst, moeten op de hoogte zijn van de maatregelen die zij kunnen nemen om zich tegen deze ziekte te beschermen. Prof. B. MACGRATH heeft erop gewezen dat „a warning against malaria is more important than a demonstration of what to do if the plane drops into the sea...”. Reizigers naar West-, Centraal- en Oost-Afrika of naar Zuid-Azië moeten te horen krijgen dat zij kans lopen op infectie met malaria tropica en dat deze vorm van malaria dodelijk kan verlopen indien ze niet tijdig wordt behandeld. Belangrijk is vooral het voortzetten van de medicamenteuze profylaxe tot een maand na terugkomst. In 1972 zijn in de Europese landen 5.590 importgevallen van malaria waargenomen. (L. ROODYN, *Brit. med. J.*, 14 dec. 1974 bl. 649.)

MEXICO

Rabies. Hondsdolheid heerst in Mexico enzoötisch. In de jaren 1970 t.m. 1973 zijn bij mensen resp. 65, 73, 67 en 44 gevallen geconstateerd, en bij honden resp. 4.557, 7.239, 3.078 en 2.545. Men is bezig aan een campagne, waarbij reeds 1.581.550 honden zijn gecontroleerd. In het jaar 1974 zullen naar schatting 869.850 honden worden gevaccineerd. Gedurende de permanente routine-vaccinatie zullen daarbovenop 474.470 honden worden beschermd, terwijl 316.000